

ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดเพชรบูรณ์ ตั้งอยู่ภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย อยู่ระหว่างภาคกลาง ภาคเหนือ และภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณเส้นรุ้งที่ ๑๖ องศาเหนือกับเส้นแวง ๑๐๑ องศาตะวันออก ส่วนกว้างวัดจาก ทิศตะวันออกถึงทิศตะวันตกยาว ๕๕ กม. ส่วนยาววัดจากเหนือถึงใต้ยาว ๒๙๖ กม. มีพื้นที่ประมาณ ๑๒,๖๖๘.๔๑๖ ตารางกิโลเมตร สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ ๑๑๔ เมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ๓๔๖ กม.

จังหวัดเพชรบูรณ์มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดเลย

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดลพบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดชัยภูมิและจังหวัดขอนแก่น

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดพิจิตร จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดนครสวรรค์

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นที่ลุ่มแบบท้องกระทะประกอบด้วยเนินเขา ป่า และที่ราบ เป็นตอน ๆ สลับกันไป พื้นที่มีลักษณะลาดชันจากเหนือลงใต้ ทางตอนเหนือมีทิวเขาสูง ตอนกลางเป็นที่ต่ำ มี แม่น้ำสำคัญ คือ แม่น้ำป่าสักไหลผ่านกลางเมืองเพชรบูรณ์จากเหนือลงใต้ มีความยาวประมาณ ๓๕๐ กม. ต้นแม่น้ำมีถิ่นกำเนิดที่ภูเขาผาลาจังหวัดเลยและลำน้ำหลายแห่งรวมตัวกันไหลผ่านอำเภอหล่มเก่า อำเภอ หล่มสัก อำเภอเมือง อำเภอหนองไผ่ อำเภอบึงสามพัน อำเภอวิเชียรบุรี และอำเภอศรีเทพ รวมทั้งจังหวัด ลพบุรี จังหวัดสระบุรี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ลักษณะภูมิอากาศ

เนื่องจากสภาพภูมิประเทศล้อมรอบด้วยภูเขา ทำให้สภาพภูมิอากาศแตกต่างกันมากในแต่ละฤดูกาล คือ อากาศจะร้อนมากในฤดูร้อน ราวเดือนเมษายน-พฤษภาคม หนาวจัดในฤดูหนาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน ท้องที่อำเภอหนองน้ำหนาวและอำเภอหล่มเก่าตอนล่าง ราวเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม ในฤดูฝนมีฝนตกชุก ราว เดือนพฤษภาคม-ตุลาคม และมีน้ำป่าไหลหลากมาท่วมในที่ราบ โดยเฉพาะบริเวณลุ่มแม่น้ำป่าสักตอนใต้ ของจังหวัด ในฤดูแล้งน้ำจะขาดแคลนไม่เพียงพอกับการเกษตรกรรม

ความชื้นสัมพัทธ์

ความชื้นสัมพัทธ์ของเพชรบูรณ์มีความสัมพันธ์โดยตรงกับปริมาณน้ำฝน ถ้าฝนตกมากก็จะมี ความชื้น สัมพัทธ์สูง ในเดือนกันยายนของทุก ๆ ปี มีปริมาณน้ำฝนมากที่สุด และความชื้นสัมพัทธ์ สูงสุดประมาณ ๘๓.๙๐ ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยตลอดปี ๗๑.๖๐

ประชากร

จังหวัดเพชรบูรณ์ มีประชากรทั้งสิ้น ๑,๐๓๖,๕๒๖ คน เป็นชาย ๕๑๙,๗๐๐ คน เป็นหญิง ๕๑๖,๘๒๖ คน (ข้อมูล ณ เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓)

เขตการปกครอง

จังหวัดเพชรบูรณ์ แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๑ อำเภอ ๑๑๗ ตำบล ๑,๓๐๑ หมู่บ้าน ๒๕๒,๒๓๕ หลังคาเรือน เทศบาล ๑๖ แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล ๑๑๑ แห่ง (ข้อมูลปี ๒๕๕๔) อำเภอต่างๆ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอหล่มสัก อำเภอหล่มเก่า อำเภอเขาค้อ อำเภอน้ำหนาว อำเภอชนแดน อำเภอวังโป่ง อำเภอบึงสามพัน อำเภอหนองไผ่ อำเภอวิเชียรบุรี อำเภอศรีเทพ

สภาพเศรษฐกิจและสังคม

สภาพทางเศรษฐกิจ

จังหวัดเพชรบูรณ์โดยส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับอาชีพและผลผลิตทางการเกษตรกรรม โดยมีการทำไร่ยาสูบ มากเป็นอันดับหนึ่ง และรองลงมาได้แก่การทำสวนผลไม้ ที่ทำชื่อเสียงให้มากที่สุดคือ มะขามหวาน นอกจากนี้ นี้มีการปลูกพืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ และมีอาชีพอื่น ๆ ที่สร้างรายได้ให้กับประชากรชาวจังหวัดเพชรบูรณ์ เช่น ธุรกิจการท่องเที่ยว การป่าไม้ การปศุสัตว์ การค้าขาย และการอุตสาหกรรม ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อ คนต่อปี ๒๘,๔๒๕ บาท (ข้อมูลปี ๒๕๕๐)

สภาพทางสังคม

จังหวัดเพชรบูรณ์ แบ่งลักษณะของประชากรออกเป็น ๒ ส่วน คือ ทางตอนเหนือของจังหวัด ประกอบด้วยอำเภอหล่มสัก อำเภอหล่มเก่าและอำเภอน้ำหนาว ประชาชนส่วนใหญ่มีพื้นเพและหลักแหล่งอยู่ที่เดิมมา ก่อน จึงมีภาษาพูดท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมและประเพณี ตลอดจนความคิดเห็นที่คล้ายคลึงหรือกลมกลืนกัน ส่วนอำเภอทางตอนใต้ของจังหวัด ประกอบด้วยอำเภอชนแดน อำเภอวิเชียรบุรี อำเภอบึงสามพัน อำเภอ หนองไผ่ และอำเภอศรีเทพ มีประชากรอพยพมาจากจังหวัดอื่น ๆ เพื่อบุกเบิกพื้นที่ทำกินใหม่ โดยประมาณ ร้อยละ ๕๖ ดังนั้นกิจกรรมที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นจึงแตกต่างกันไปตามลักษณะพื้นที่ กล่าวคือ ใน พื้นที่อำเภอหล่มสัก และอำเภอหล่มเก่า มีประเพณีดั้งเดิมที่คล้ายกับภาคอีสาน เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีบุญแข่งเรือออกพรรษา ประเพณีสงกรานต์ ในตัวจังหวัดเพชรบูรณ์ มีประเพณีเหมือนภาคเหนือ ภาคกลางทั่วไป ส่วนด้านใต้ของจังหวัดจะมีประเพณีที่ผสมผสานกัน เป็นไปตามวิถีชีวิตของกลุ่มคนที่อพยพ เข้ามา

ภาษาถิ่น

จังหวัดเพชรบูรณ์ มีประชากรที่เป็นคนพื้นบ้านซึ่งพูดภาษาถิ่นที่แตกต่างกันแต่ละท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีประชากรที่อพยพจากส่วนต่าง ๆ ของประเทศไทยใช้ภาษาถิ่นเดิมของตน และชาวไทยภูเขาที่พูดภาษาของ เผ่าตน จึงทำให้วัฒนธรรมทางภาษาถิ่นของเพชรบูรณ์มีความหลากหลาย ภาษาถิ่นที่ใช้กันในจังหวัด เพชรบูรณ์ สรุปได้ดังนี้

๑. กลุ่มภาษาหล่ม เป็นภาษาถิ่นที่ใช้กันในเขตอำเภอตอนบน ได้แก่ อำเภอหล่มเก่า อำเภอหล่มสัก อำเภอน้ำหนาว ประชากรในเขตพื้นที่นี้ส่วนใหญ่เป็นคนท้องถิ่นเดิม ภาษาพูดเป็นภาษาถิ่นดั้งเดิมครั้งอพยพ มาจากเมืองหลวงพระบาง ประเทศลาว ภาษาหล่มมีการใช้ศัพท์คล้ายกับภาษาไทยอีสาน แต่แตกต่างกันที่ สำเนียง ภาษาหล่มจะมีสำเนียงคล้ายกับภาษาลาวที่ใช้พูดในเมืองหลวงพระบาง ในตำบลต่าง ๆ ในแต่ละ อำเภอ สำเนียงพูดจะแตกต่างกัน เล็กน้อย แต่ภาษาสื่อสารกันได้เพราะใช้ศัพท์ใกล้เคียงกัน ปัจจุบันความ สะดวกทางการคมนาคมและการใช้ภาษาไทยถิ่นกลาง จึงทำให้ภาษาไทยถิ่นกลางปะปนกับภาษาหล่ม เช่น พูดสำเนียงภาษาหล่มโดยใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นภาคกลาง

๒. กลุ่มภาษาเพชรบูรณ์ กลุ่มภาษานี้จะพูดกันในเขตอำเภอเมืองเป็นภาษาที่มี สำเนียงเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะตัว คำศัพท์ที่ใช้มีทั้งภาษาถิ่นไทยกลาง และภาษาเพชรบูรณ์

๓. กลุ่มภาษาเพชรบูรณ์ตอนใต้ คือ ภาษาที่ใช้กันในเขตอำเภอตอนใต้ซึ่งได้แก่ อำเภอวังสามพัน อำเภอวิเชียรบุรี อำเภอศรีเทพ ภาษาที่ใช้พูดจะแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม คือ ภาษาถิ่นไทยภาคกลางซึ่งส่วนใหญ่จะ เป็นคนท้องถิ่นเดิม และภาษาพูดอีกกลุ่ม หนึ่งคือ ภาษาसान ผู้พูดภาษานี้ส่วนใหญ่เป็นประชากรที่อพยพมา จากจังหวัดต่าง ๆ ของภาคसान แต่ประชากรส่วนใหญ่สามารถพูดภาษาเพชรบูรณ์ตอนใต้ได้ทั้งสองกลุ่ม ภาษา

๔. กลุ่มภาษาถิ่นไทยกลาง เป็นภาษาที่ใช้พูดทั่วไปในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ เพราะ เพชรบูรณ์เป็นเมือง ที่มีประชากรมาจากหลายท้องที่อพยพเข้ามา จึงใช้ภาษาถิ่นไทย กลางในการสื่อสาร แต่การใช้ภาษาจะมี ศัพท์ภาษาเดิมผสมผสานกันบ้าง

๕. ภาษากลุ่มชาวนน ชาวนนเป็นกลุ่มชนดั้งเดิมของเพชรบูรณ์ สืบเชื้อสายมาจาก ละว้า มีภาษาพูด เป็นภาษาชาวนน ซึ่งคำศัพท์แตกต่างไปจากภาษากลุ่มอื่น ๆ ปัจจุบันประชากรเชื้อสายชาวนนเป็นชนกลุ่ม น้อย มีชุมชนอยู่ที่บ้านน้ำเลา บ้านห้วย ไคร้ อำเภอเมือง และบ้านท่าดัว อำเภอหนองไผ่

๖. ภาษากลุ่มชาวเขา ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดเพชรบูรณ์มีรูปร่างคล้ายกะทะ มีภูเขาล้อมรอบ ทุกด้าน จึงมีประชากรส่วนหนึ่งอาศัยอยู่บนเขา ชาวเขาในจังหวัด เพชรบูรณ์ประกอบด้วยชาวเขาเผ่าม้งเป็น ส่วนใหญ่ และเผ่าอื่น ๆ เช่น ลีซอ เป็นต้น

สาธารณูปโภค

แหล่งน้ำ แหล่งน้ำในจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นแหล่งน้ำขนาดเล็กที่เกิดจากการทำฝายกั้น น้ำ เช่น อ่างเก็บน้ำชลประทานห้วยป่าแดง อยู่ในเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ มีพื้นที่กักเก็บน้ำ ๑,๘๐๐ ไร่ กักเก็บน้ำได้ ๒๐.๗ ล้านลูกบาศก์เมตร มีแม่น้ำสำคัญ ๒ สาย คือ แม่น้ำป่าสัก และ

แม่น้ำพุง ซึ่งมีต้นกำเนิดจากตอนบน ของจังหวัด ในฤดูฝนมีปัญหาการไหลหลากของน้ำทำให้เกิดภาวะน้ำท่วมฉับพลัน เนื่องจากสภาพพังทลาย ของดินในบริเวณพื้นที่ลาดชัน ส่วนแหล่งน้ำชลประทานมีสัดส่วนค่อนข้างต่ำทำให้เกิดภาวะน้ำไม่เพียงพอใน การเพาะปลูก

การประปา มีบริการการประปาในเขตอำเภอ และประปาตำบล ส่วนหมู่บ้านที่ยังไม่มีบริการประปา ประชาชนใช้น้ำบาดาล

การไฟฟ้า มีบริการทั่วถึงทุกตำบล

การคมนาคม ทางบกมีทางหลวงแผ่นดินหลายสายสามารถติดต่อกับจังหวัดในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลางได้สะดวก เส้นทางเข้าสู่จังหวัดเพชรบูรณ์ มีดังนี้

๑. เส้นทางหลวง หมายเลข ๒๑ สระบุรี-หล่มสัก
๒. เส้นทางหลวง หมายเลข ๑๒ ชุมแพ-หล่มสัก-พิษณุโลก
๓. ทางอากาศ รัฐบาลได้สนับสนุนให้สร้างสนามบินพาณิชย์ขึ้นในอำเภอหล่มสัก เพื่อรองรับการขยาย ตัวด้านเศรษฐกิจ การอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว

บริการสาธารณสุข

บริการด้านสาธารณสุขก้าวหน้า มีโรงพยาบาลที่ทันสมัยในทุกอำเภอ ทั้งที่เป็นของรัฐบาลและเอกชน ปัญหาด้านการสาธารณสุขมีไม่มากนัก ในเขตตำบลต่าง ๆ มีโรงพยาบาลตำบลและสถานีอนามัยให้บริการ ประชาชนอย่างทั่วถึง

ข้อมูลอาจจะมีข้อผิดพลาดบ้างต้องขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย หากมีข้อมูลส่วนใดจะเพิ่มเติม ติดต่อส่ง

ข้อมูลเข้ามาได้ที่อีเมล maneeyafai88@gmail.com

นักวิเคราะห์ข้อมูล สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบูรณ์